

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Lausunto

3.12.2020

t: HE 230/2020 te ja so lakien muuttamisesta

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 4.12.2020 klo 9.45 aiheesta HE 230/2020 eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Huoltovarmuuskeskus (HVK) on tutustunut HE 230/2020 ja toteaa kantanaan, että esitetyt muutokset terveydenhuoltolakiin ja sosiaalihuoltolakiin ovat ehdottoman tarpeellisia ja hyvin perusteltuja. Toteamme kuitenkin, että pelkästään valmiussuunnittelu, sen ohjaus ja yhdenmukaistaminen sekä tilannekuvan muodostaminen eivät ole riittäviä toimenpiteitä vaan lakiin tulisi sisällyttää yhtä lailla selkeä velvoite materiaalisesta varautumisesta.

HVK esittää, että valmisteilla olevaan lainsäädäntöön (laki terveydenhuoltolain muuttamisesta 38 §) lisättäisiin velvoite materiaalisesta varautumisesta sekä sen ylläpidosta. Tätä velvoitetta tarkennettaisiin myöhemmin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon poikkeusolojen neuvottelukunta laatisi sitovat ohjeet varautumisen vähimmäistasosta. Tällöin tulisi keskittyä *kriittisiin* (elintärkeisiin), *kriisipesifisiin* (tuotteet ja palvelut, joiden kysyntä kasvaa kriisitilanteissa), helposti normaalitilanteessakin *kriisiytyviin* (tuotteet, joiden raaka-ainelähteet ovat niukat, valmistusprosessi herkästi häiriintyvä, valmistajamäärä vähäinen ja logistiikka vaativa) ja *korvaamattomiin* (tuotteella ei ole kerta- tai kestäkäyttöisiä korvaavia vaihtoehtoja tai toimintoa ei voida toteuttaa muuttamalla hoitomenetelmää) hyödykkeisiin, joilla ei ole riittävää kotimaista normaalia tai korvaavan tuotannon valmistuskapasiteettia.

Edellä kuvatulla strategialla varastoitavien tuotteiden määrä voidaan rajoittaa keskeisiin nimikkeisiin kohtuullisin kustannuksin ja varastotilojen toteuttamiskelpoiseksi ratkaisuksi. Hoitotarvikkeiden ja laitteiden käyttömateriaalin ja varaosien varastomäärä, riitto kuukausina, voi vaihdella tuotteen kriittisyyden mukaan ja se voidaan määrittää kunkin käyttäjän kuukausikulutuksena. Lääkkeiden velvoitevarastoinnin ja hoitotarvikkeiden valmius- ja varmuusvarastoinnin tulee muodostaa toimiva kokonaisuus.

Materiaalisessa varautumisessa on kehitettävä myös ostotoimintaa. Suuret kulutusyksiköt eivät voi toimia strategisten hyödykkeiden osalta vain yhden toimittajan varassa. Suomen markkina on pieni ja skaalaetuja tavoiteltaessa koko maa voi ajautua strategisissa hyödykkeissä vain yhden toimittajan varaan, mikä olisi huoltovarmuuden kannalta huomattava haavoittuvuustekijä.

Koskien terveydenhuoltolain lisäystä 42 a §, valmiuteen ja varautumiseen liittyvät tehtävät, esitämme, että koskien tiedon jakamista lain kohta 4) lisättäisiin Huoltovarmuuskeskus. Kyseessä on myös huoltovarmuuden kannalta keskeisen tiedon keruu ja näin menetellen vältetään samojen tietojen kerääminen usealta taholta. Vastavuoroisesti HVK kykenee arvioimaan kerättyä tietoa sekä täydentämään tilannekuvaa yksityisen sektorin osalta.

Voimassa oleva valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018 todetaan asiakohdassa 7.5 Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä lääkehuolto seuraavaa, mikä on linjassa nyt esitettyjen lakimuutosten suhteen:

Kehittyvä ja suorituskykyinen sosiaali- ja terveydenhuolto on väestön toimintakyvyn ja hyvinvoinnin, talouselämän jatkuvuuden sekä maanpuolustuksen keskeinen edellytys. Sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivat palveluiden tuottajina sekä julkiset että enenevässä määrin yksityiset toimijat. Verkostomaisen, usein globaalin toimintaympäristön voimakas kehittyminen, muun muassa esineiden internet ja tekoäly, asettavat uusia vaatimuksia sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden varautumiselle.

Kriittisen infrastruktuurin lisäksi digitaalisten tietojärjestelmien toimivuuden turvaaminen ja kyberturvallisuussuhkiin varautuminen on keskeinen osa myös sosiaali- ja terveydenhuollon varautumista ja toiminnan jatkuvuuden turvaamista. Huoltovarmuuden kehittämisessä otetaan huomioon myös asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvä kyberturvallisuus.

Terveydenhuollon huoltovarmuus perustuu kansainvälisiin lääke-, hoitotarvike- ja lääkintälaitemarkkinoihin. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi ja kehittää yhteistyössä huoltovarmuusorganisaation kanssa tärkeimpien lääkkeiden, mukaan lukien eläinlääkkeiden, ja terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden velvoite- ja varmuusvarastointia sekä säilytystä vakavien häiriötilanteiden, tartuntatautien ja poikkeusolojen varalta. Lääkkeiden velvoitevarastointilainsäädännön toimivuus valmisteilla olevissa uusissa sote-rakenteissa arvioidaan ja toteutetaan tarvittavat muutokset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon materiaalsen varautumisen tavoitteet ja palvelutaso häiriötilanteissa määritellään huomioiden valmisteilla oleva uusi sote-järjestämismalli.

Markkinoiden ja alueellisten viranomaisten ylläpitämää huoltovarmuutta täydennetään kansallisesti siltä osin, kuin se ei ole mahdollista paikallisin tai alueellisin voimavaroin. Sosiaali- ja terveydenhuollon huoltovarmuutta tuetaan myös kansainvälinen toimin kehittämällä yhteistyöverkostoa ja edellytyksiä avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon huoltovarmuuden kehittämisessä painotetaan kriittisiä toimintoja, joiden tarve on suuri tai kasvaa vakavissa häiriö- ja poikkeusoloissa (kriisispesifiset toiminnot). Elintärkeitä palvelu- ja tarvikehankintoja tarkastellaan arvoketuina tai verkostoina, joiden toimivuuden infrastruktuuri-riippuvuus ja muut haavoittuvuustekijät sekä niiden vaikuttavuus arvioidaan. Tarvittavat varautumis- ja valvontatoimenpiteet määritellään ja toteutetaan.

Sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän palvelutuotannossa ja materiaalisessa varautumisessa otetaan huomioon Puolustusvoimien tukeutuminen julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen, alue- ja paikallistason varautumista ja valmiutta ylläpidetään ja kehitetään siirryttäessä valmisteilla oleviin uusiin maakunta- ja sote-rakenteisiin. Huoltovarmuusorganisaation toimintamalleja kehitetään vastaamaan valmisteilla olevaa uudistuvaa sote-järjestämismallia.

Lakiuudistuksella on valmiuteen ja varautumiseen suuri vaikutus lisäten materiaalisia toimintaedellytyksiä ja alueellisia valmiuksia. Alueellinen varautuminen hajauttaa varastointiin ja kuljetuslogistiikkaan kohdistuvia uhkia. Toimivat suunnitelmat ja käsin kosketeltavat tulokset toteutuvat kuitenkin vasta yksityiskohtaisen ohjauksen, opastuksen ja auditoinnin tuloksena.

Toimitusjohtaja

Janne Känkänen

Valmiusasiamies

Riku Juhola